

HEB - - Bible en mashi du Congo

*Munkwa munene oku barhumisi ba Yezu na Ekleziya
bakolaga na C.D.P.C.L. Bukavu, bulya omu EBIBLIYA NTAGATIFU,
Verbum Bible, Kinshasa 1992, rhudômire binwa binji bya mashi.*

AMARUBA GAYANDIKIRAGWA ABAHABRANIYA

Enshokolezi

Abalenga b'Ebibliya barhasagimanya bwinjinja erhi Amaruba gayandikiragwa Abahabraniya^a gaba ga Mut. Paolo erhi ga yindi ntumwa. Ci rhutwe bôfi ntya: ciru akaba Mut. Paolo arhayandikaga yêne n'okuboko kwâge aga maruba emwa Abahabraniya, na ciru akaba arhahanaga enkengêro n'ebinwa byâge emw'owundi mwâdisi, rhwanaderha oku Amaruba g'Abahabraniya gashimbûlire enyigîrizo za Mut. Paolo, omu kushongêza ebinwa n'enkengêro, n'omu kugaba n'okufundikira haguma Endagâno ya Miîa n'Endagâno Mpyâhya.

Aga maruba gahanyire enyigîrizo nkulu z'okuha omusomi omurhima (13, 22) n'okukomeza obuyemêre muli Kristu omu mango magalugalu (5, 11-14; 6, 4-9; 10, 28-29). Omukristu agwâsirwe amanyirire oku Endagâno Mpyâhya elushire enashwinjire Endagâno ya Mîra muli Yezu Kristu: Mudâhwa mukulu na Mwâmi w'igulu lyoshi (3, 12-14; 10, 35-36; 12, 1-13). Nkaba Amaruba g'emwa Abahabraniya gayandikagwa e Italiya (aha Roma) omu mwaka gwa 64-69 enyuma ly'okuburhwa kwa Kristu.

Hali n'abaderha mpu gayandisirwe enyuma lya mwâka gwa 70, bulya owagasoma anabone oku gayerekîne oku enterekêro z'omu Ka-Nyamuzinda zirhacihali. Abadâhwa n'abandi Bayahudi bahindusire bakristu bagwêrhwe n'idulwe ly'obugashânize bwa mîra. Omwandisi ali ababwîra bahire omurhima omu nda, bulya enterekêro Kristu arhûzire oku musalaba elushire ezindi zoshi. Mpu Kristu alushire ngasi coshi Nyamuzinda akolesize okuyegera abantu: Bamalahika, Abalêbi, Oluderho, Amarhegeko, Enterekêro, Abâmi. Ntyo Endagâno Mpyâhya elushire Endagâno ya Mîra (1, 1-14).

^a**1.0** Abahabraniya, kandi rhwanabaderha Bahebraniya erhi Bantahwakubunga bulya omu cihebraniya EBR kulikuderha kugera, kubunga. Kwo bakag'ibaderhaga amango bajaga e Misiri n'amango bayirhengaga. Buzinda erhi badekerera bayûbaka ecihugo ca milala 12, baderhwa Bene Israheli, ye Yakobo , olya Nyamuzinda ahaga elya ISRAHELI aha Bethel. Kandi buzinda-zinda, erhi obûko bwa Yuda busigalana ishungwe, bayûbaka omu Yudeya. Lero bakag'ibaderha mpu Bayahudi, n'erhi barhenga bujâ e Babilone bagenderera okuderhwa BAYAHUDI. N'olulimi lwâbo lwaderha IVRIT, YEHUDI, cihebraniya, cihebraniya erhi mayahudi. Banji muli bo, bakag'iderha eciharamayo bulya câli lumire kurhenga Iraki wa buno kuhika oku nyanja nnene. Buzinda ecigereki cafindagiza eciharamiya, ci barhalekaga endimi zabo bulya ecitabu ca Daniyeli omu CIHARAMEYA cayandikagwa. N'omu sinagogi cihebraniya bakag'isomamwo Amandiko Matagatifu, kurharhumaga owahugûla arhakolesa eciharameya. Oku biyêrekîre Endagâno Mpyâhya yohe, myandiko ya cigereki yone yarhuhisirekwo, hali abaderha mpu Mateyo burhanzi gali mayahudi buzinda gahindulwa omu cigereki, mwanzi ntegakwo ojekwo Papiasi.

1

Enshula-myanzi

Obukulu bwa Mugala wa Nyamuzinda wacijiraga muntu

¹ Kanji kanji n'omu njira za ngasi lubero, mîra, Nyamuzinda akolesize abalêbi mpu amanyise bashakulûza^b akanwa kâge. ² Lero mwo zino nsiku nzinda^c, arhuma Omugala yêne, mpu arhumanyise akanwa kâge, anamuyîmika, amuha oburhegesi bw'ebintu byoshi; ye anakolêsagya erhi alema igulu. ³ Oyo Mugala, ye bulangashane bw'irenge lyâge, ye na nshusho y'obworhere bwâge; ye tugika igulu n'oluderho lwâge lugala-byoshi. Erhi aba amarhufumya ebyâha birhu, aj'ibwârhalala ekulyo kwa Nyamuzinda omu mpingu. ⁴ Akulira bamalabika boshi, bulya izîno lyâge lirhankagererwa oku lyâbo.

I. Mugala wa Nyamuzinda alushire bamalahika obukulu

Kwo bidesirwe omu Mandiko

⁵ Ka hali malahika Nnâmahanga akola abwîzire, erhi: We Mugala wâni, nie nakuburhaga ene? Nisi, erhi: Nâba nie Ishe, naye âbe Mugala wâni? ⁶ Kandi, erhi arhuma enfula yâge en'igulu, aderha, erhi: Bamalahika ba Nyamuzinda boshi bamubarâmye. ⁷ Ci bamalahika bôhe kwo ababwîzire ntya: Bamalahika bâge abajizire mpûsi, n'abarhumisi bâge abajira ngulumira ya muliro. ⁸ Abwîra Omugala, erhi: Entebe yâwe y'obwâmi, ewe Nyamuzinda, eri y'emyâka n'emyâka, n'akarhî kâwe k'obwâmi kali ka bushinganyanya. ⁹ Wasîmire obushinganyanya, wagaya obubî. Co carhimire Nyamuzinda akushîga amavurha g'obwâmi omu bushagaluke, anakurhonya omu binyu boshi, ewe Yagirwa, Nnâmahanga. ¹⁰ Kandi, erhi: Waliha Nyakasane, aha murhondêro, we wabumbaga igulu, n'amalunga omu nfune zâwe garhengaga. ¹¹ Ebyo byoshi byâyûrhe, ci wehe orhakaja ngahi; byoshi byâtûke nka bwikunje. ¹² Wâbibungebunge nka kulya babungabunga ecirondo. Ci wehe oku oli kwo wanacyôrhera, n'emyâka yâwe erhakaheka. ¹³ Ndi akola abwîzire muli bamalahika, erhi: Bwârhalala ebwa kulyo kwâni, ninde mpira abânzi bâwe nka citumbi aha magulu gâwe? ¹⁴ Ka boshi barhali myûka erhegesirwe okujira oburhumisi, erhumirwe buja-bugo mpu erhabâle abayish'iyîma omu bucire?

2

Ihano

¹ Okwo kwo kurhumire rhukwânîne rhucishwêkere oku nyigîrizo rhwayumvîrhe, lyo rhurhalalaha. ² Bulya akaba obuja-bugo bwa bamalahika^d bwayunjwîre na ngasi wadesire mpu abugomera erhi mpu arhabuyumva, ahâbirwe obuhane bumukwânîne, ³ kurhi rhweki rhwankahash'ifuma, erhi rhwankagaya obucire bungana obwo? Obwo bucire, burhanzi bwamanyisîbwe na Nyakasane, nabo ababuyumvîrhe babuhamîriza muli rhwe. ⁴ Nyamuzinda yêne asêza obwo buhamîriza omu kuyêrekana ebimanyîso n'ebirhangâzo n'ebisômerîne bya ngasi lubero, haguma n'enshômukano za Mûka Mutagatifu, nk'oku alonzagya yêne.

^b1.1 : Bashakulûza bo Bayahudi ba mîra.

^c1.2 : Ensiku nzinda: Kurhenga okuburhwa kwa Kristu kuhika okuyûrha kw'igulu.

^d2.2 : Amarhegeko ga Musa bamalahika bakâg'igalerhera abantu. Buno oyu okulire byoshi yekola odwîrhe emihigo ya Nnâmahanga yoshi.

Kristu warhucungulaga, ci arhali bamalahika

⁵ Bulya arhali bamalahika adesire mpu barhambule eryo igulu lyâbe rhudwîrhe rhwaderha^e.
⁶ Hali owaciderhire halebe, erhi^f: Omuntu aligi cici mpu wamuyibuka? mwene Adamu aligi ndi mpu wamushîbirira? ⁷ Wamujizire munyi hisungunu byône kuli bamalahika, wamuyambika ishungwe ly'irenge n'obukuze. ⁸ Byoshi wabihizire aba magulu gage^g. Akaba amubire obubashe bw'okurhegeka byoshi, ntâco alesire cirhali câge. Ci kwônene, oku rhuli buno, rhurhabwîni kurhi byoshi biri omu burhegesi bwâge. ⁹ Ci olya warhangag'ijirwa munyi kuli bamalahika, Yezu, y'oyo okolaga ayambîrhe ishungwe ly'irenge n'obukuze, bulyâla ababîre anafâ. Kwânali kukwânîne arhang'ifâ, lukogo lwa Nyamuzinda na bunguke bwa ngasi muntu birhumire. ¹⁰ Erhi Nnâmahanga alonza mpu ahise bagala banji omu irenge, kwâli kushingânîne Nyamuzinda, Nn'ebintu byoshi na Lulema wa byoshi, arhang'iyumanyanya n'amalibuko ecirongôzi cabahêka omu bucire. ¹¹ Bulyâla omùmànya n'abàmànyibwa nkomôka nguma bajira. Co cirhuma arhaba nshonyi z'okubaderha balumuna, erhi^h: ¹² Namanyisa balumuna bâni izîno lyâwe; omu ndêko y'olubaga nayimba irenge lyâwe. ¹³ Kandi, erhi: Niehe ye nalangâlira. Na kandi, erhi: Nie ono rhwe n'abâna Nnâmahanga ampâga! ¹⁴ Na bulya abâna bâli na muko muguma na mubiri muguma, naye anacigushangîra, mpu lyo aherêrekeza, omu kufâ kwâge, olya wali nn'olufû, ye oligi shetani, ¹⁵ mpu lyo analikûza balya boshi bâli omu bujâ bwaca bwayira erhi kuyôboba olufû kurhuma. ¹⁶ Bulya arhali bamalahika àl'iciza, ci iburha ly'Abrabamu àl'iciza. ¹⁷ Okwo kwarhuma acishushanya n'abalumuna muli byoshi, mpu lyo aba mudâhwa mukulu w'olukogo n'ow'okucikubagirwa omu biyerekiîre Nyamuzinda, lyo alyûla ebyâha by'olubaga. ¹⁸ Na kulya kuba yêne abwîne amaba-bale n'amalibuko, anahash'irhabâla abali omu malibuko.

3

II. Yezu ye mudâhwa mukulu w'okucikubagirwa n'ow'olukogo

Kristu ye mukulu kulusha Musa

¹ Ntyo, bene wirhu batagatifu, mwe mushangîre enshôkano y'empingu, mulolekwo Yezu, ye muja-bugo ye na mudâhwa mukulu w'obuyemêre bwirhu. ² Ye ntahemuka omu kuyumva owamuyîmikaga, nka kulya Musa naye ânali mumvi omu mulala gwa Nnâmahanga gwoshi. ³ Neci, âbwîne irenge lilushire erya Musa, nka kulya omûbasi analusha enyumpa àyûbakaga. ⁴ Bulya ngasi nyumpa ejira owâyûbakaga, owayûbakaga byoshi ye Nyamuzinda. ⁵ Musa âli mwemêzi omu mulala gwâge gwoshi nka mushizi, mpu abe muhamîrizi wa ngasi ebyâderhwe. ⁶ Ci Kristu yehe kwo ali mwemêzi nka mwene-nnanyumpa, mpu arhegeke abâmwo boshi. N'eyo nyumpa, yo rhwe, caziga rhusêre burhashuba-nyuma oku bulangâlire n'oku mwishingo gw'oku rhwâhike omu mpingu.

Erindi ihano: obuyemêre bwo buhisa omu muluhûko gwa Nnâmahanga

⁷ Kwo kurhumire, nka kulya Mûka Mutagatifu âderhaga, erhiⁱ: *Ene-ene, mukayumva izû lyâge,*
⁸ *murhahûsagya emirhima yinyu, nka kulya byâbâga omu bugomi, lulya lusiku lw'Enshumi omu irungu,* ⁹ *bulya basho winyu bântangulaga mpu bandole, n'obwo bâli erhi bâbwîne ebijiro byâni*

^e **2.5** : Lul 8. 5-7.

^f **2.6** : Lul 8, 5.

^g **2.8** byoshi aha mauulu gâge: Lul 109 (110), 1; Ef 1, 22-23; 1Kr 15, 27.

^h **2.11** : Lul 22(23), 23.

ⁱ **3.7** : Lul 94 (95), 8-11.

myaka makumi ani goshi. ¹⁰ Kwo kwàrhumire nnankunirira eri iburha, nàderha, nti: Bali ba murhima gwa muhaba; barhishi enjira zâni. ¹¹ Omu bukunizi bwâni nâncicîgasha, nti: Barhakalabarha omu muluhûko gwâni. ¹² Mumanye, bene wirhu, murhabâgamwo ow'omurhima mubi n'omubula-buyemêre, mpu aciyegule na Nyamuzinda nn'obuzîne. ¹³ Ci mukahanûlana bwaca bwayira obu olu lw'ene lucihali, lyo murhagirhengamwo ow'omurhima muzibu, amârhebwa n'ecâha. ¹⁴ Kali rhwe rhukola baguma na Kristu, caziga rhulange obuyemêre bwirhu buzibu kuhika okufa, nka kulya rhwânarhangiraga. ¹⁵ Kwo rhwanabwizirwe, mpu: *Ene-ene, mukayumva izu lyâge, murhahûsagya emirhima yinyu, nka kulya byâbâga omu bugomi.* ¹⁶ Bahi balya bâgomaga, bamayumva izû lyâge? K'arhali balya boshi bârhengaga e Misiri, balongôlirwe na Musa? ¹⁷ Na bandi Nyamuzinda âkuniriraga myâka makumi ani? K'arhali balya bâjiraga ebyâha, bo na balya emirhumba yâbo yâlambikagwa omu irungu? ¹⁸ Na bahi âcîgashiraga mpu barhalabarha omu muluhûko gwâge, aha nyuma ya balya bâmugomeraga? ¹⁹ Kwo byânabîre: rhuyishi oku bârhalabarhagamwo, erhi kubula obuyemêre kwâbo kurhuma.

4

¹ Kuziga obûla eciragâne c'okuja omu murhûla cicihabà, rhuyôbohe, rhumanye hankajira owacêrwa muli rhwe. ² Bulya nirhu rhwâbwîzirwe omwanzi mwinja akabo. Ci oluderho bâyumvagya, lurhabakwânanaga, kulya kuba bârhalunganaga omu buyemêre n'abâli baluyemîre. ³ Neci, rhwe rhwâ-yemîre, rhwe rhwâyish'ija omu muluhûko, nka kulya âderhaga, erhi: Omu bukunizi bwâni nacîgashire nti barhakalabarha omu muluhûko gwâni. Adesire ntyo n'obwo emirimo yâge yâli erhi yâyunjwîre kurhenga okulemwa kw'igulu. ⁴ Bulya kuyandisirwe oku lusiku lwa kali nda, mpu^k: Nyamuzinda ârhamûka olwa kali nda, âshwinja emikolo yâge yoshi. ⁵ Aho ho na nnênê bidesirwe ka-ndi, mpu: Barhakalabarha omu muluhûko gwâni. ⁶ Ntyo, rhumanyire oku baguma bânajemwo, n'abarhanzi bâli bahamagirwe bârhalabarhagamwo erhi kurhayumva kwâbo kurhuma, ⁷ Nyamuzinda âshub'itwa olundi lusiku, lwo lw'ene, n'erhi ensiku zigera, âderhesa Daudi birya binwa rhushuba rhwaderha, erhi: *Ene-ene, mukayumva izû lyâge, mumanye mwankahûsa emirhima yinyu.* ⁸ Yozwe acihisagya bene-Israheli mw'ogwo muluhûko, Nyamuzinda ârhankacidesire mpu «olundi lusiku». ⁹ Kuziga hali ogundi muluhûko -omuluhûko gw'oluzira gubîkirwe olubaga lwa Nnâmahanga. ¹⁰ Neci, owâje mw'ogwo muluhûko naye anârhamûke, aleke emikolo yâge, nka kulya Nyamuzinda ârhamûkaga, âshwinja emikolo yâge. ¹¹ Rhucisêzagye nirhu, rhujemwo ogwo muluhûko, lyo rhurhag'irhengamwo owahirima, amârhebwa n'olwo lwiganyo lw'okurhayumva.

Oluderho lwa Nyamuzinda n'Omodâhwa Kristu

¹² Neci, oluderho lwa Nyamuzinda bubà buzîne, lurhagaluka^l, lunayojihire kulusha engôrho ya môji abiri. Lunywengerera kuhika aha ngabiro y'obuzîne n'omûka, y'enjinga n'omwonko, lunayishi entimanya n'enkenkêro z'omurhima. ¹³ Na nta ciremwa ciru n'eciguma cirhabonwa na Nyamuzinda: byoshi byoshi bilangashîne binafulwîrwe omu masû g'Oyo wârhubûlanye kw'ebi rhwâjizire. ¹⁴ Kuziga obu rhugwêrhe omodâhwa mukulu bwenêne, Yezu, Mugala wa Nyamuzinda wâyikîre amalunga, rhugwârhage buzibu obuyemêre bwirhu. ¹⁵ Bulya rhurhagwêrhi omodâhwa mukulu orhankahash'iyumva olukogo lw'obuzamba bwirhu: kulya kuba naye âbuyumvîrhe bwoshi akirhu, kuleka ecâha. ¹⁶ Kuziga rhuyegere n'obulangâlire entebe y'obwonjo, lyo rhubêrwa lukogo rhunashobôle enshôkano y'oburhabâle bukwânine.

^j3.11 : «muluhûko», kandi rhwanaderha «iluhûkiro».

^k4.4 Nyamuzinda âluhûka: Murh 2, 2-3.

^l4.12 lurhagaluka: lurhagalukira busha ci lujira ecinalonza, lola Iz 55, 10-11.

Yezu ye mudâhwa mukulu w'olukogo

¹ Neci, ngasi mudâhwa mukulu ali murhôle omu bantu, ayîmikwa mpu akâsengerera abantu omu biyêrekîre Nyamuzinda, anarhûle entûlo n'enterekêro oku byâha. ² Anahash'îfîra abahwinja n'abahabusire olukogo, bulya naye yenc agosirwe n'obuzamba. ³ Okwo kwo kurhuma arhegesirwe arherekêre enterekêro oku byâha byâge yêne nk'oku ajira oku byâha by'olubaga. ⁴ Ntâye ocihà obwo bukuze yêne, ci kuhamagalwa omuntu ahamagalwa na Nnâmahanga, nka kulya àhamagalaga Aroni. ⁵ Kwo na kwo, arhali Kristu yêne wàcîjiraga mudâhwa mukulu, ci olya wàmubwîraga, erhi: We Mugala wani, nie nakuburhaga ene. ⁶ Nka kulya adesire ahandi, erhi: Oli mudâhwa w'ensiku n'amango aka Melkisedeki. ⁷ Erhi àcîri en'igulu, àrhûla ensengero n'amingingo omu kuyâma bwenêne n'omu kurhoza emirenge^m erhi ashenga Olya wâli ohashire okumufumya olufû. Ayumvûbwa erhi bukenge bwâge burhumaⁿ. ⁸ N'obwo àli Mwene Nyamuzinda, àyîga oburhumisi omu malumwa àbwîne. ⁹ N'erhi àyûs'ibà mwimâna^o, àhinduka ime-rero ly'obucire bw'ensiku n'amango kuli balya boshi bamuyumva, ¹⁰ bulya Nyamuzinda àdesire oku ye mudâhwa mukulu aka Melkisedeki^p.

III. Obudâhwa bw'okunali bwa Yezu Kristu

Obuzîne bw'omukristu n'oku buyushûka

¹¹ Kuli okwo rhugwêrhe binji by'okummubwîra, ci okubihugûla kuli kuzibu, bulya muli bahwinja b'okuyumva. ¹² N'obwo rhinga kurhenga mîra mwe mwànkabîre bayigîriza, mwabo mukolaga kandi mulagîrize oku nyigîrize z'omurhondêro gw'ebinwa bya Nyamuzinda, mwahika aha abakulu balonza amônka ahàli h'ebiryo bizibu. ¹³ Kwo binali: ngasi yeshi wacilonza amônka, arhankanunirwa n'enyigîrize z'obushinganyanya; bulya aciri kabonjo. ¹⁴ Abimâna bôhe, ebiryo byâbo biba biryo bizibu, balya bàkomerîze obwenge bwâbo okumanyîrira ecinja n'ecibi.

Omwandisi àmanyîsa ehimuli emurhima

¹ Co cirhumire, enyigîrize kuli Kristu zikwânîne abàcirhondêra, rhwarhang'izileka, nti rhurhereme kuhika enyigîrize z'abimâna; rhurhanacishibaga rhwagalukagaluka omu bigabi by'enyigîrize z'omurhondêro: enyigîrize z'okucîyunjuza oku bijiro by'olufû^q, n'ez'okuyemêra Nyamuzinda, ² enyigîrize z'obubatizo n'ez'okulambûlirwa amaboko oku irhwe, ez'obufûke bw'abâfîre n'ez'olubanja lw'ensiku n'amango. ³ Kwo rhwajira ntyo, akaba Nnâmahanga arhuyemêrîre. ⁴ Neci, kurhankahashikana balya bàrhanzir'ibona obulangashane^r, balya bàrhanzir'inunirwa n'enshòkano^s y'empingu banashangîra Mûka Mutagatifu, ⁵ balya

^m5.7 : Lola entûbano y'omuko omu ishwa ly'Emizeti: Mk 14, 32-42; Lk 22, 44.

ⁿ5.7 : Ayumvûbwa erhi àfûka omu bafû, lola Ebj 2.

^o5.9 : Mwimâna omu mukolo gwâge gw'okuba Mudâhwa na Nterekêro.

^p5.10 Mudâhwa aka Melkisedeki: Lul 109 (110), 4: w'ensiku n'amango kulya kwa Melkisedeki.

^q6.1 : Ebijiro hijirwa buzira buyemêre na buzira buzîne bwa Nyamuzinda, biri bijiro bya lufu, hulya birhenga omu caha, na caha cilerha olufû.

^r6.4 : Bulangashane bw'obuyemêre.

^s6.4 : Enshòkano y'empingu, bwo buzîne bwa Nyamuzinda n'Obukaristiya.

bàrhanzir'inunirwa n'oluderho lwinja lw'ekanwa ka Nyamuzinda n'ebirhangâzo by'igulu lyâyishe^t,
⁶ banagal'ihirima, kurhankahashikana okushub'ibahindula n'okubalerha omu njira y'obucîyunjuze,
kulya kuba nabo kandi, oku bwâbo, badwîrhe babamba Mugala wa Nyamuzinda oku musalaba
n'okumubonêsa nshonyi embere z'abantu. ⁷ Bulya, obudaka bwànywîre amîshi g'enkuba
yàbunîrekwo kanji, bukayêra emburho zikwânîne balya bàbuhingaga, bunahâbwe obwanga bwa
Nnâmahanga. ⁸ Ci obuburha emishûgi n'amarhadu, bwanakobwa, erhi bunali hofi bwenêne
buehêrerwe na buzinda babudûlike muliro.

Akanwa k'okubahà obulangâlire n'omurhima

⁹ Ci mwehe^u, bîra bâni, ciru rhukaderha ntyo, rhumanyire oku muli omu bworhere bwinja
kulusha n'obukwânîne obucire. ¹⁰ Bulya Nyamuzinda arhali mubula burhondekezi mpu ayîbagira
ebijiro binyu n'obuzigire mwâyêrekîne oku izîno lyâge, bulya mwàkolîre abatagatifu,
munacidwîrhe mwakujira. ¹¹ Ciguma cône rhucifinjire: nti ngasi muguma muli mwe ayêrekane
obwo bushiru, lyo obulangâlire bwinyu buyunjula kuhika okubona ebi mulangâlira. ¹² Na ntyo,
ahâli h'okuba bôlo, muyige balya bayîma omu ndagâno za Nyamuzinda, balya baziemîre
banazisêramwo. ¹³ Neci, erhi Nyamuzinda àlagânana n'Abrahamu, bulya nta mukulu kumulusha
ànkalahîre, àcilahira yêne^v, erhi: ¹⁴ Neci, nâkuhà obwanga, nanakuyôlolosa oyôlooke. ¹⁵ Na ntyo
Abrahamu àcihangâna, àbona eyo ndagâno. ¹⁶ Abantu nka balahira obakulire ye balahira,
n'endahiro yo emala ngasi kadali ekarhî kâbo. ¹⁷ N'eco co càrhumaga Nyamuzinda, erhi àlonza
okumanyîsa bwinjinja emîmo y'endagâno oku eciragâne câge cirhakahinduka, àcîgasha, ¹⁸ mpu
lyo ebyo bijiro bibiri^w birhankahinduka -na ntakwo Nyamuzinda ankahash'inywerha muli byo-
birhukomezwa omurhima rhwe rhwâbwîne olwâkiro omu kusêra oku bulangâlire rhwahâbirwe.
¹⁹ Obwo bulangâlire rhubugwêrhe nka mutungo gutunga omurhima gwirhu; mutungo gw'okunali
na muzibu guhika omu lusîka. ²⁰ Aho ho Yezu àrhujiîrîre nka mushokolezi, erhi àhinduka
mudâhwa mukulu aka Melkisedeki oku nsiku n'ama-ngo.

7

Kristu alushire omudâhwa Melkisedeki w'omu mulala gwa Levi

¹ Oyo Melkisedeki, mwami w'e Salemi, mudâhwa wa Nyamuzinda w'Enyanya àj'ibugânana
n'Abrahamu wârhengaga emunda àhimiraga abâmi ànamuha obwanga^x; ² Abrahamu àmuhà
ecigabi ca kali ikumi c'ebintu byâge byoshi. Aderhwa burhanzi mpu mwâmi w'obushinganyanya,
kandi mpu mwâmi w'e Salemi, kwo kuderha mwâmi w'omurhûla. ³ Arhajira ishe, arhajira na
nnina, n'omulala gwâge ntâye oguyishi; ensiku zâge zirhajira murhondêro, n'obuzîne bwâge
burhajira buzinda. Oyo Melkisedeki wâshushanyîbwe na Mwene Nyamuzinda, ayôrha aba
mudâhwa ensiku n'amango.

Abrahamu àrhûzire Melkisedeki entûlo

⁴ Mulolage oku ali mukulu oyo shakulûza wirhu Abrahamu àrhûlaga ecigabi ca kali ikumi
c'ebintu binjinja àshokôlaga abâmi! ⁵ Erhi kwo anali! Bulya n'omu bene-Levi nabo, àbahîrwe

^t**6.5** : Ebyo birhangâzo byo bimanyîso by'amango ga Masiha, biyêrekana obworhe bw'igulu
lyâyishe.

^u**6.9** Mwehe ,uli omu njira nyinja: ci haligi n'abacîkaga bône omu kuleka Kristu n'obuyemêre,
kucîfukira bacîfukira enjira y'oku-shub'ihinduka binja n'okucîyunjuza.

^v**6.13** Bulya nta mukulu omulushire akalahira, acilahira yêne: Murh 22, 15-17

^w**6.18** Bijiro bibiri birhahinduka: eciragâne n'endahiro ya Nyamuzinda

^x**7.1** :Murh 14, 17-20.

obudâhwa bajira irhegeko ly'okurhûlwa n'olubaga ecigabi ca kali ikumi, kwo kuderha muli bene wâbo, n'obwo nabo bali nkomôka y'Abrahamu akâbo. ⁶ Ci oyo orhâli wa mulala gwâbo, àrhûlwa n'Abrahamu ecigabi ca kali ikumi, ànamuhâ obwanga, n'obwo ye wâli ogwêrhe endagâno ya Nnâmahanga. ⁷ Na ntâye ohabire oku omurho ye ogishwa n'omukulu. ⁸ Na kulusha okwo, abo bantu barhûlwa entûlo y'ecigabi ca kali ikumi, kufâ bafâ; ci oyo yehe badesire oku ali mugumaguma^y. ⁹ Ciru rhwanaderha nti Levi yêne, orhûlwa ecigabi ca kali ikumi, ye wâcirhûzire erhi Abrahamu àkujira. ¹⁰ Bulya àciri nka mburho omu mubiri gwa shakulûza wâge, erhi Melkisedeki àj'ibugânana naye.

Obudâhwa bwa bene-Levi n'obudâhwa bwa Melkisedeki

¹¹ Akaba obudâhwa bwa bene-Levi bwâli bwimâna, -bulya kuli bo Nyamuzinda ahâga olubaga Amarhegeko-, càcirhumaga owundi mudâhwa oli aka Melkisedeki aciyisha, cànarhumaga barhaderha oku ali aka Aroni? ¹² Bulya obudâhwa bwâhindusire, kukwânîne amarhegeko nago gahinduke. ¹³ Bulya oyo baderhîre ebyo ali wa bundi bûko na ntâye w'obwo bûko wâhisire aha barherekêra. ¹⁴ Na ntâye orhishi oku Nnawirhu akomôkakwo Yuda, na ntâco ciyêrekîne obudâhwa Musa adesire kuli obwo bûko.

Okuyûrha kw'irhegeko lya mîra

¹⁵ Ciru okwo rhudesire kulushîrîze obwâlagale, bulya hàyishire owundi mudâhwa, oli aka Melkisedeki. ¹⁶ Oyo arhajiragwa mudâhwa n'irhegeko ly'abantu lishimba iburha ly'omubîri, ci n'obuzîbu bw'obuzîne burhayurha. ¹⁷ Bulya ye kuderhîrwe, mpu: *Oli mudâhwa ensiku n'amango aka Melkisedeki*. ¹⁸ Ntyo kwo irhegeko lya burhanzi lyârhcnzîbwe, bulya lîrhâgwêrhe nsimiko lîrhànâgwêrhe kamalo. ¹⁹ Nta kantu irhegeko lyâjizire kimâna; ci lyâli nshokolezi y'obulangâlîre bulushire, oburhuha okuyemêra Nnâmahanga.

Obudâhwa bwa Kristu burhakayûrha

²⁰ N'ecilushire kandi, okwo kurhâjiragwa buzira mwîgasho. Abandi bahindusire badâhwa buzira ndahiro; ²¹ ci yehe Owamuhâga obudâhwa àcîgasha, erhi^z: *Nyakasane àcîgashire, arhakanagalula akanwa kâge: Oli mudâhwa w'ensiku n'amango*. ²² Na ntyo Yezu ali mwêza w'endagâno elushire. ²³ Kandi abandi bàli badâhwa banji, bulyâla olufû lurhazigaga bayôrha ensiku zoshi; ²⁴ ci yehe, bulyâla abâho ensiku n'amango, obudâhwa bwâge burhakayûrha. ²⁵ Co cinarhumire anahash'iciza lwoshi abayegera Nyamuzinda oku burhabâle bwâge, bulya abâ azîne ensiku n'amango mpu abalagire.

Yezu ye mudâhwa mukutu mwimâna

²⁶ Neci, ntyo kwo byâli bikwânîne rhube n'omudâhwa mukulu, mwimâna, mwêru-kwêru, orhalikwo ishembo, orhalukira haguma n'abanya-byâha, oli omu lyanya kurhaluka amalunga. ²⁷ Yehe nta bulagîrîre agwêrhe, aka abandi badâhwa bakulu, b'okurhûla enterekêro ngasi lusiku, burhanzi oku byâha byâge yêne, n'oku byâha by'olubaga: okwo àkujizire oku caligumiza, erhi àcîhâna yêne nterekêro. ²⁸ Bulya irhegeko linayîmike abantu bazamba mpu babe badâhwa bakulu, ci akanwa k'omwîgasho kâyishaga enyuma ly'irhegeko, kâyîmisire Mugala wa Nnâmahanga, kâmujiira mwîmana oku nsiku n'amango.

^y**7.8** : Mugumaguma: Bulya amândiko garhadesiri mpu afîre.

^z**7.21** Lul 109 (110), 4.

8

Oburherekêre bwa Kristu bulushire enterekêro za mîra: Obudâhwa buhyâhya n'aka-Nyamuzinda kahyâhya

¹ Mw'ebyo rhudesire, ecinwa cikulu cirigi c'eci: Rhugwêrhe omudâhwa mukulu otamîre ebwa kulyo kw'entebe y'Obukulu bwa Nyamuzinda omu mpingu, ² ye murhumisi w'aka-Nyamuzinda n'ow'ecirâlo^a c'okuli càyûbakagwa na Nyakasane, ci arhali n'omuntu. ³ Bulya ngasi mudâhwa ayîmikwa mpu akârûla entûlo n'enterekêro; co cirhumire naye akwânîne abe n'eci anakârûla. ⁴ Yezu acibâga w'en'igulu, arhankabîre mudâhwa, bulya hâli abadâhwa barhûla entûlo nk'oku birhegesirwe. ⁵ Ci ebi bajira biba lwiganyo na cizunguzungu c'eby'omu mpingu, nka kulya Musa âbwîragwa na Nnâmahanga, erhi: *Sinza, ojire byoshi oku lwiganyo wayeresirwe oku ntondo.*

Kristu ye Mulagizi w'Endagâno mpyâhya

⁶ Ci oburhumisi Kristu ahîrwe bulushire, kulya kuba endagâno aba mulagizi wayo eri nyinja kulusha, n'eciragâne eyegemîre cîri cinja kulusha. ⁷ Bulya endagâno ntanzi ecibâga erhâlikwo ishembo, harhankabîre igwârhiro ly'okulonza eya kabiri. ⁸ Kali erhi âbagaya lyo âdesire, erhi:

Ala, ensiku ziyiruka, kwo Nyakasane adesire, nankola nalagâna endagâno mpyâhya n'enyumpa y'Israheli n'enyumpa ya Yuda.

⁹ *Eyo ndagâno erhâbe nk'erya nâlagânanaga na bashakulûza bâbo, bulya nâbagwâhiraga oku kuboko nti mbakûle omu cihugo c'e Misiri. Kulya kuba bârhasêraga oku ndagâno yâni, nani ntâcibashîbiriraga, kwo Nyakasane adesire.*

¹⁰ *Alaga endagâno nâlagâna n'enyumpa y'Israheli enyuma ly'ezo nsiku, kwo Nyakasane adesire: Nâhira amarhegeko gâni omu nkengêro zâbo, mbayandikego omu mirhima, nnambe Nyamuzinda wâbo, nabo babe bantu bâni.*

¹¹ *Ntaye wâciyigîrize omulungu wâge, na ntaye wâyigîrize mwene wâbo, aderhe, erhi: «Manyâ Nyakasane», bulya, kurhenga omurho kuhika omukulu, boshi bâmmanya.*

¹² *Neci, nâbabalira obubî bwâbo, n'ebyâha byâbo ntakacibikengêra^b bundi.*

¹³ Omu kuderha «endagâno mpyâhya», entanzi âyijizire nkulûkulû. N'aka-ntu kakashâja n'okuba kakulûkulû, erhi kaling'ihêrêrekerâ.

9

Kristu àyigula aka-Nyamuzinda k'empingu

¹ Endagâno ntanzi nayo yâli egwêrhe eyayo migenzo y'okushenga n'akâyo ka-Nyamuzinda ka mwo linw'igulu. ² Bulya ecihando càyûbakagwa câlîmwo akamole, n'amêza, n'emigati y'enterekêro: aho ho Hatagatifu. ³ N'enyuma ly'olusîka lwa kabiri hâli ecihando caderhagwa Hatagatifu h'Ebitagatifu. ⁴ Hâli olûsho lw'omugavu luyûbasirwe n'amasholo, n'omucîmba gw'endagâno gufûnisirwe n'amasholo enyunda zoshi. Na muli ogwo mucîmba mwâli ikovu ly'amasholo liyunjwire mâna, n'akarhî k'Aroni kâmeragakwo obwâso, n'amabuye g'endagâno. ⁵ N'oku nyanya kwagwo kwâli Bakerubi b'irenge bâkâg'ijira entebe y'obwonjo empehema. Ci arhali buno lyo rhwankazabanula ebyo byoshi.

⁶ Erhi biba byâmayûbakwa ntyo, abadâhwa bâkâg'ija omu cihando cirhanzi ngasi mango, mpu bajiremwo emikolo yâbo y'okushenga. ⁷ Ci omu cihando ca kabiri murhâjîbagwa lirhali liguma

^a8.2 Ecirâlo erhi Ecihando: ihêma.

^b8.12 «Ntakacibikengêra», kandi erhi «Ntacikâbikengêre»; lola Yer 31, 31-34.

lyône omu mwâka, na mudâhwa mukulu yêne wàmujâga; àrhanajâgamwo arhanadwîrhi entûlo y'omuko gw'okulyûla ebyâha byâge n'eby'olubaga.⁸ Mûka Mutagatifu àmanyîsa ntyo oku enjira y'aka-Nyamuzinda erhankayiguka n'Ecihando cirhanzi cicikasîsire.⁹ Olwo luli lwiganyo lwa gano mango ga buno, lurhumanyîsa oku entûlo n'enterekêro zirhagwêrhi bubashe bw'okuhindula owaharâmya mwimâna omu murhima gwaâge.¹⁰ Bulya gali marhegeko gayêrekîre eby'omubiri, nk'ebiryo, n'ebinyôbwa, n'okucikalaba kwa ngasi lubero. Ebyo byoshi biri birhegeke kuhika amango g'omuhindo muhyâhya.

¹¹ Kristu yehe erhi àyisha, àhinduka mudâhwa mukulu w'aminja gânayishe^c, àgera omu cihando^d cilushire cirya cindi obunene n'obwimâna, cirhajiragwa na nfune za muntu, kwo kuderha oku cirhali ca mwebi byâlemirwe en'igulu.¹² Aja bwa lwoshi oku caligumiza omu ka-Nyamuzinda^e. Arhajâgamwo n'omuko gw'ebihebe erhi gw'ebimasha, ci n'omuko gwâge yêne, erhi amayûs'irhu-shobôza obucunguke bw'ensiku n'amango.¹³ Akaba omuko gw'ebihebe n'ebimasha, n'oluvu lw'endaku bâkâg'ishahiziza oku bazinzire, byâkâgibayobôla binabahe obucêse bw'omubiri,¹⁴ kanga kulusha, omuko gwa Kristu wâcihânaga yêne nterekêro erhalikwo izabyo emwa Nyamuzinda oku buzibu bwa Mûka gw'ensiku n'amango guruhâcêsa omurhima gwirhu, guzmazemwo ebijiro by'olufû, lyo rhubona oku rhwakolera Nyamuzinda ozîne?

Kristu àhânyire omuko gwâge mpu gube Ndagâno mpyâhya

¹⁵ Eco co cirhumire àbà mulagizi w'endagâno mpyâhya, ànafire mpu azâze ebyâha byâkolagwa amango g'endagâno ntanzi, lyo abarhôle bayîma omu bwâmi bw'ensiku n'amango bâlaganyibagwa.¹⁶ Bulya ahali endagâno y'omwîmo, kukwânîne habe ecahamîriza oku owâyahângaga âfire.¹⁷ Neci, endagâno y'omwîmo ebona obuzibu nk'owâyijiraga amafâ; n'amango goshi aciriho, nta buzibu bwâyo.¹⁸ Okwo kwo kurhumire endagâno ntanzi nayo erhajiragwa buzira kubulaga omuko.¹⁹ Bulya erhi Musa àyusibwîriza olubaga lwoshi amarhegeko n'oku ngasi liguma linadesire, àyanka omuko gw'ebimasha n'ebihebe, haguma n'amîshi n'obwôya bw'omuduku n'orhubabi rhw'enkangûlo, àshahiza oku citabu conênè n'oku lubaga lwoshi, erhi:²⁰ *Ogu gwo muko gw'endagâno Nyamuzinda alaganaga ninyu.*²¹ Kandi kwo na kwo -ashahiziza omuko oku Cihando n'oku bintu byoshi by'okushenga.²² Kali ciru Amarhegeko garhegesire hofi ngasi kantu kashukûlwe n'omuko, na buzira kubulaga omuko, nta kubabaliwa.²³ Akaba olwiganyo lw'ebintu by'empingu lucêsibwa ntyo, kuziga kukwânîne ebyo bintu by'empingu byonênè bicêsibwe n'enterekêro zilushire.²⁴ Neci, arhali omu ka-Nyamuzinda kâyûbakagwa n'amaboko g'abantu, nshusho y'aka-Nyamuzinda k'okunali, arhalimwo Kristu àjîre, ci àsheshherera omu mpingu mwonênè, mpu lyo akâbonekana omu busû bwa Nyamuzinda rhwe rhurhumire.²⁵ Arhanali kandi mpu lyo acihâna nterekêro kanji kanji, nka kulya omudâhwa mûkulu akâja ngasi mwâka omu ka-Nyamuzinda n'omuko gurhali gwâge.²⁶ Bicibâga ntyo, ànkababazîbwe kanji kurhenga okulemwa kw'igulu. Ci mwo zino nsiku nzinda lyo àcîyêrekîne ligu-ma kwa lwoshi, mpu aherêrekeze ecâha n'enterekêro yâge.²⁷ Na bulya abantu liguma lyône bafâ, n'enyuma ly'aho batwîrwe olubanja,²⁸ ntyo Kristu naye àcihânyire nterekêro liguma lyône, mpu azâze ebyâha bya bantu banji; âyaciboneke lindi liguma buzira câha, mpu alerhere abamulinda obucire.

^c**9.11** : Aminja gânayishe, go minja gadwîrhwe na Kristu.

^d**9.11** : Eco cihando go malunga, yo mpingu.

^e**9.12** : Erhi àrheremera omu mpingu.

Amarherekêre ga mira garhàgwêrhe kamalo

¹ Kulya kuba Amarhegeko gâli cizunguzungu c'aminja gâyisha, ci arhali ebyo bintu byonêne, n'ago marherekêre gayôrha go n'ago, ganarherekêrwa ngasi mango na ngasi mwâka, ntâkwo gankashash'ihindula bimâna abayegera Nyamuzinda. ² Nk'arhâli ntyo, bankalesire okukârûla ezo nterekêro, bulya acibâga abarherekêzi bacêsibwa oku caligumiza, barhànkacîyumvîrhemwo câha omu murhima. ³ Ciru ezo nterekêro zàkâg'ibayibusa ebyâha byâbo ngasi mwâka. ⁴ Bulya ntâkwo omuko gw'ebimasha n'ebihebe gwankarhenza ebyâha. ⁵ Kwo kwûrhumaga, erhi Kristu aja en'igulu, àderha, erhi: *Orhalonzagya nterekêro na ntûlo; ci wânteganyîze omubiri.* ⁶ Orhasîmaga mbâgwa na nterekêro oku byâha. ⁷ Obwo nanaciderha, nti: Nie ono, nyishire, - bulya nie kuyandikîrwe omu cizingo c'ecitabu-, nti njire obulonza bwâwe, Yagirwa Nyamuzinda. ⁸ Arhangir'iderha, erhi: *Enterekêro, entûlo, engûsho n'embâgwa oku byâha, orhazilonzagya orhanazîsîmaga,* n'obwo ziri nterekêro zirhegesirwe n'Amarhegeko; ⁹ okuhandi àshub'iderha, erhi: *Nie ono, nyishire nti njire obulonza bwâwe.* Ntyo àrhenzize amarherekêre marhanzi, àhiraho oburherekêre bwa kabiri. ¹⁰ Bunali buhashe bw'obwo bulonza burhujira bimâna erhi burherekêre bw'omubiri gwa Yezu Kristu gwârherekêragwa liguma kwa lwoshi burhuma.

Oburherekêre bwa Kristu burhujira bimâna

¹¹ Ngasi mudâhwa ayimanga aha luhêro bwaca bwayira mpu ajire omukolo gwâge, na ngasi mango enterekêro arhûla zo na ziryâ, na nta buhashe ciru n'obutya zijira bw'okurhenza ebyâha. ¹² Yehe erhi âba amarherekêra burherekêre buguma bwône oku byâha, agend'icîtamalira oku nsiku n'amango ebwa kulyo kwa Nyamuzinda, ¹³ akâlinga kurhenga aho oku *abânzi bâge bahirwa nka citumbi aha magulu gâge.* ¹⁴ Bulya, na nterekêro nguma yône yône, abacêsagya, àbahindula bimâna b'ensiku zoshi. ¹⁵ Ciru na Mûka ahamîrize okwo; bulya erhi aba amaderha, erhi: ¹⁶ *Eyi yo ndagâno nalagânana rhweshi nabo enyuma ly'ezo nsiku,* Nyakasane àyushûla, erhi: *Nâhira amarhegeko gani omu mirhima yabo, nâbayandikago omu nkengêro.* ¹⁷ Nabyo ebyaha byabo n'obubi bwâbo ntakacibikengêra bundi. ¹⁸ Ci aha ebyâha byababalirwe harhaciri nterekêro oku câha.

IV. Okusêra omu buyemêre

Rhulangâlire rhunabêre omu cinyabuguma

¹⁹ Ntyo, bene wirhu, rhugwêrhe obuhashe bw'okuja nk'oku rhulonze omu hatagatifu h'ebitagatifu erhi muko gwa Yezu gurhuma. ²⁰ Rhwanamuja rhukagera omu njira àrhutwîraga: njira mpyâhya n'ey'obuzîne, njira egezire omu lusîka, gwo mubiri gwâge. ²¹ Na kulya kuba rhugwêrhe omudâhwa mukulu orhegeka enyumpa ya Nyamuzinda, ²² rhuyegerage n'omurhima gurhalimwo bulyâlyâ omu buyemêre bwimâna; emirhima yirhu ecêsibwe ngasi bubî buyirimwo, n'emibiri yirhu eshukwe n'amîshi^f gashongwîre. ²³ Rhulange buzibu obuhamîrize bw'obulangâlire bwirhu, bulya owàlaganyagya akwânîne okulangâlirwa. ²⁴ Rhurhabâlâne rhwêne na rhwêne, rhunahânane omurhima omu buzigire n'omu kukola aminja. ²⁵ Rhurhalekaga okukâja haguma, kulya baguma badwîrhe bakâjira; ci rhukahânana omurhima, na bwenene bulya mubwîne oku Olusiku^g luli hofi.

^f10.22 : Ago mîshi gashongwîre, go mîshi g'Obubatizo.

^g10.25 : Olwo lusiku, lwo lusiku lw'okugaluka kwa Yezu en'igulu.

Abacîhûsa omurhima bacîhira omu kâga k'okuhera

²⁶ Erhi rhwankajira ebyâha n'oluhinzo n'obwo rhwârhangir'imonya bwinja okuli, harhaciri nterekêro oku byâha^h, ²⁷ na nta kundi kucisigîre okurhali kutwîrwa olubanja lukali n'okukwêbwa omu ngulumira y'omuliro, yâish'isingônola abagoma. ²⁸ *Omuntu akavuna irhegeko Iya Musa, anayîrhwe buzira lukogo, casinga haboneke bahamîrizi babiri erhi basharhû.* ²⁹ Kengêragi ninyu, buhane bunganaci na bukali kulusha akwânîne okuhâbwa omuntu wâbe alabasire Mugala wa Nyamuzinda, owâbe agayaguzize omuko gw'endagâno gwàmucêsa-gya, nka kulya kankabîre kantu k'izinga, n'owâbe ajâcîre Mûka gw'enshokano. ³⁰ Neci, rhurhabiri olya wâderhaga, erhiⁱ: *Okucihola kuli kwâni n'okuhâna oluhembo kuli kwâni!* na kandi, erhi: Nyakasane âyish'itwîra olubaga lwâge olubanja. ³¹ Yajebe! Ciri cintu ca kuyôboha okugwa omu nfunze za Nyamuzinda ozîne. Ecirhuma rhukwânîne rhusêre omu buyemêre ³² Ci kwônene mukengêre ensiku ntanzi, erhi muyûs'ihâbwa obumoleke, bulya mulembera entambala ndârhi n'amababale: ³³ aha mwabonêsibwa enshonyi n'okulibuzibwa omu lubaga; aha mwalungana n'abajiriragwa ntyo. ³⁴ Neci, mwashangîre amalibuko g'abâli omu mpamikwa, mwânayemêra n'obushagaluke mwanyagwa ebintu binyu, bulya mwâli mumanyire oku mugwêrhe obuhirhi bwinja kulusha n'oburhakayûrha, ³⁵ Mumanyage mwankarhêra obwo bulangâlire bwinyu; bulya bubikîrwe ntanda nnene, ³⁶ Neci, kukwânîne muzibuhe, Iyo muyôrha mujira obulonga bwa Nyamuzinda, munayish'ihâbwa ebi âlaganyagya. ³⁷ Bulya hakisigîre hisanzi hitya hyône, olya wâyisha âyishe, arhânacilegerere. ³⁸ Ci omushinganya alama n'obuyemêre, n'erhi ankashubira nyuma, omurhima gwâni gurrhankacimubâkwo. ³⁹ Rhwehe rhurhali bantu ba kushubira nyuma n'okuyish'ihira, ci rhuli bantu ba buyemêre buciza obuzîne bwirhu.

11

Olwiganyo lw'obuyemêre bwa bashakulûza

¹ Obuyemêre buli cikinja c'ebi rhulangâlîre, buli cimanyîso c'ebi rhurhabona. ² Bwo bwârhumire abakula-mbere birhu bâbona obuhamîrize bwinja. ³ Buyemêre burhuma rhwayumva oku igulu lyâlemagwa n'oluderho Iwa Nyamuzinda, na ntyo ebiboneka byârhengaga omu birhaboneka.

⁴ Buyemêre bwârhumaga Abeli arhûla Nyamuzinda enterekêro elushire eya Kayini; bwârhumaga aderhwa mushinganya, erhi Nyamuzinda yêne âhamîriza oku ayankîrîre entûlo zâge; bwo bunarhuma aciderha, kuhika buno, n'obwo âfîre.

⁵ Buyemêre bwârhumaga Henoki âhêkwa mpu alek'ibona lufû, ârhanacibone-kanaga, bulya Nyamuzinda âli erhi âmuhêsire. Neci, embere ahêkwe, âli erhi âderhîrwe obuhamîrize oku âsimisize Nyamuzinda. ⁶ Bulya owalong'iyegêra Nnâmahanga, arhegesirwe ayemêre oku ho âbâ n'oku ahemba abamulonga.

⁷ Buyemêre bwârhumaga Nuhu; erhi âbâ amamanyîsibwa ebirhaj'ibonekana, âyumva obwôba bw'obukenge kuli Nnâmahanga, ânabinja enkuge mpu Iyo afumya omulala gwâge. N'obuyemêre bwâge âyigîriza igulu, ânahinduka mwîmo gw'obushinganya bulerhwa n'obuyemêre.

⁸ Buyemêre bwârhumaga Abrahamu ayumva izû Iya Nnâmahanga lyâmubwîraga mpu agende, aje omu cihugo ali ayish'iyîmamwo. Agenda arhanamanyiri aha aja. ⁹ Obuyemêre bwârhumaga aj'iyûbaka omu cihugo âlaganyibagwa nk'omu ishwa Iya bene, âbêra omu bihando n'Izaki na Yakobo, yo mîmo y'eyo ndagâno akâge. ¹⁰ Ajira ntyo, bulya âkâg'ilinda olugo luhumbîrwe eciriba na Nnâmahanga, mpu yêne alugwîke analuyûbake.

^h10.26 : Olwo luhinzo Iwanarhume rhwamacîfukira enjira y'okushub'ihinduka binja n'okuyumvîbwa na Nnâmahanga.

ⁱ10.28 : Lush 17, 6.

^j10.30 : Lush 32, 35.

¹¹ Buyemêre bwarhumaga Sara naye abona obuhashe bw'okuyâlala n'obwo amango gâge gâli erhi gâgezire, bulyâla âli acikubagîre owamulaganyagya. ¹² Na ntyo, omu nda ya muntu muguma wâli okola nka mufû, mwârhangha iburha linji nka nyenyêzi z'omu malunga na nka mushenyi gw'eburhambi bw'enyanya, gulya gurhankaganjwa.

¹³ Abo boshi omu buyemêre bâfire, buzira okubona ebi bâlaganyibagwa, ci bâbilangirîre kulî bânabilamusa, bânahamîriza oku bali bigolo na bagenzi en'igulu. ¹⁴ Abo bashambâla ntyo, bayêrekana n'obwâlagale oku badwîrhe balonza okuhika emw'ishe. ¹⁵ N'acibâga bâkumbulaga emunda barhengaga, bânkabwîne obulyo bw'okuyishubira. ¹⁶ Ci lero bakolaga bacifinjire ecihugo cinja kulusha, yo mpingu. Okwo kwo kurhuma Nyamuzinda arhaba nshonyi z'okuciyirika Nyamuzinda wâbo; bulya âbarheganyîze olugo. ¹⁷ Buyemêre bwârhumaga Abrahamu, erhi Nnâmahanga âmurhangula, ahâna Izaki, nterekêro, n'obwo âli mugala cûsha oyo âhânaga nterekêro, ye wânali mubisi w'eciragâne; ¹⁸ ye wabwîragwa, erhi: «Omu nda y'Izaki mwo mwakurhengerâ iburha». ¹⁹ Ali amanyire oku Nyamuzinda anahash'ifûla abafû; co cânarhumire ashub'ibona omugala, ânahinduka lwiganyo.

²⁰ Buyemêre n'ebyâyayishe byârhumaga Izaki ahâ Yakobo n'Ezau obwanga. ²¹ Buyemêre bwârhumaga Yakobo, erhi âba akola ali bufâ, âhâ ngasi mwene Yozefu obwanga, âharâmya erhi ayegemîre akarhi kage.

²² Buyemêre bwarhumaga Yozefu, erhi âkola afâ, âkengêza bene-Israheli oku bârhenge e Misiri, ânababwîra oku bâjire orhuvuha rhwâge.

²³ Buyemêre bwârhumaga ababusi ba Musa bamufulika myêzi isharhu erhi âyûs'iburhwa, bulya bâli babwîne oku oyo mwâna ali mwinjinja, barhanayôbohaga irhegeko lya mwâmi.

²⁴ Buyemêre bwârhumaga Musa, erhi akula, alahira okukâderhwa mugala wa mwâli wa Faraoni; ²⁵ âsîma okulibuzibwa haguma n'olugaba lwa Nyamuzinda kulusha okubona amasîma g'ecâha ga nsiku nsungunu; ²⁶ âbona oku okujacirwa Kristu orhumire buli buhirhi bulushire amagale g'Abanya-Misiri goshi, bulya âli alangâlire oluhembo. ²⁷ Buyemêre bwâmurhenzagya e Misiri buzira kuyôboha obukunizi bwa mwâmi: âzibuha, abâ nk'obwîne Orhaboneka. ²⁸ Buyemêre bwârhumaga ajira Basâka, ânashahiza omuko, mpu lyo Kaheza arhahuma oku bâna b'enfula b'Israheli. ²⁹ Buyemêre bwâbayikizagya Enyanya Ndukula nk'idaho lyûmu; nabo Abanya-Misiri mpu bacigereka, bâmîrwa n'amîshi.

³⁰ Buyemêre bwârhumaga ebyôgo bya Yeriko byâhongoka, erhi bamabizunguluka nsiku nda.

³¹ Buyemêre bwârhumaga Rahabu w'omugonyi arhaheêrekerera haguma n'entumva, bulya âyankiriraga abahengûzi n'obuholo.

³² Bici naciderha? Bulya amango ganambulira erhi nankaganira olwa Gedeoni, na Baraki, na Samusoni, na Yefute, na Daudi, na Samweli, n'abalêbi. ³³ Abôla buyemêre bwârhumaga bahima amâmi, bâjira ebishingânîne, bâbona omuhigulo gw'ebyâlagnanyibagwa, bâshwêka orhunwa rhw'entale, ³⁴ bâzimya engulumira z'omuliro, bâfuma obwôji bw'engôrho, bâhima endwâla, bâbâ ntwâli omu bîrha, bâlibisa emirhwe y'abashombanyi; ³⁵ abazîre bâgalulirwa abâna babo bâli bamafâ. Baguma bâbabazibwa kuhika okufâ, bâlahira okulikûzibwa, mpu lyo babona obufûle bwinja kulusha; ³⁶ abandi bâlembîre amasheka n'eminyuli, ciru n'omugozi n'empamikwa. ³⁷ Bâbandwa amabuye, bâbazibwa, bâkerwa n'olukero, bâgera omu bwôji bw'engôrho; bâkâg'ija bazunguluka zunguluka, bâkâyambala empu z'ebibuzi n'ez'empene; ciru barhâcirigwêrhe kantu, bâlibuzibwa, bâkolerwa buligo. ³⁸ Igulu lirhâli libakwânîne. Bâkâg'ija bazungulukazunguluka omu mpinga n'omu ntondo, omu nkunda n'omu nyâla z'idaho. ³⁹ N'abo boshi, n'obwo bâli baderhîrwe obuhamiîrizi obuyemêre bwâbo burhumire, arhali bo bâcibwîne eci bâlaganyibagwa; ⁴⁰ bulya Nyamuzinda âli arhubîkire iragi linja kulusha, ârhalonzagya mpu bahi-ke oku bwimâna buzira rhwe.

Olwiganyo lwa Kristu cisisi na bwimâna bw'obuymêre

¹ Co cirhumire nirhu, obu rhuzungulusirwe n'ecitù cityo c'abahamîrizi, kukwânîne rhurhibe ngasi cihanzo, rhunaleke ebyâha birhuzonzire, rhugende bulibirha, rhuji'lwa n'oburhwâli eyo ntambala rhurheganyizîbwe. ² Rhusêze Yezu kwo amasù, ye cisisi ye na bwimâna bw'obuymêre bwirhu; ye wâcîhangâniraga omusalaba ahâli h'amasîma ankabwîne, àgayaguza enshonyi zâgwo, na buno akola atamîre ebwa kulyo kw'entebe ya Nyamuzinda. ³ Neci, mukengêre ninyu oyo wâlemberaga ago mababale àbabazibagwa n'abanya-byâha goshi, lyo mulek'irhà omurhima erhi kubula emisi kurhuma. ⁴ Kuhika buno murhasag'idwa muko erhi kulwîsa ecâha kurhuma^k.

Nyamuzinda kwo arhulera nka bâna bâge

⁵ Ka mwâyibagîre amahano àmmuhanûlaga nka bâna bâge, erhi^l: *Mugala wâni, irhondo omanyè wankagaya obuhane Nyakasane ahâna, na nka akukalihîre, omanyè wankarhà omurhima*. ⁶ Bulya oyo Nyakasane asîma, ye ahana, n'oyu ayankirira nka mugala, ye ashûrha^m. ⁷ Amalibuko ginyu buli buhane. Kwo Nyamuzinda ammujiirira nka bana bâge. Mwana ohi orhahanwa n'ishe? ⁸ Erhi mwankabula kwahâbwa obuhane abandi boshi bashangîra, murhankaciba bâna b'okuli, ci mwanabâ b'embuga. ⁹ Câbâ ka rhurhâgwêrhe balarha b'omubiri bâkâg'iruhana, rhwânakâbakenga? Ka kurhâkwânîni bwenêne kulusha rhuyumve Larha w'emyûka yirhu, lyo rhubona obuzîne? ¹⁰ Balarha b'omubiri bârhuhanyire nsiku nsungunu, nk'oku bône bâbonaga kukwânîne; ci yehe aruhana oku bunguke bwirhu, mpu lyo rhushangîra obwimâna bwâge. ¹¹ Neci, nta buhane busîmîsa amango bwacihânwa, ci bulerha oburhe. Buzinda lyo bulerhera ababuhâbagwa emburho y'obuholo n'obushinganyanya. ¹² Co cirhumire, *mulambûle amaboko ginyu gahozire n'amadwi ginyu gaherhamire*, ¹³ munashinganyize amagulu ginyu enjira, lyo enkunagizi zirhavunika, ci lyo zifuma erhikwoⁿ.

Obuhane bw'ababula-buyemêre

¹⁴ Mulonze okuba n'omurhûla n'abantu boshi, munalonze okuba bimâna, bulya buzira bwimâna ntaye wâbone Nyakasane. ¹⁵ Mumanye hankajira owaheza enshôkano ya Nnâmahanga; mumanye hankajira omuzi ciru n'omuguma gulula gwamera, na hano guba gwamamera, gummuhabule emirhima, na ntyo guyahukize bantu banji. ¹⁶ Na buzinda mumanye hankajira owabâ mugonyi, erhi orhakenga ebya Nnâmahanga, ak'Ezau wâguzagya omwîmo gwâge gw'enfula oku biryo bya liguma. ¹⁷ Murhababiri oku buzinda, erhi acilonza okuhâbwa obwanga, àlahirirwa; bulya àrhâbonaga oku ankahindula omurhima gw'ishe, n'obwo àkulonzagya bwenêne n'emirenge.

Endagâno zombi oku ziri ibiri

¹⁸ Murhayegêraga akantu kankahumwakwo: ngulumira ya muliro, nisi erhi citù, erhi mwizimya, nisi erhi mpûsi, ¹⁹ erhi izù lya mushekera, erhi lya nderho, na ciru àbaliyumvagya bàhûna bwenêne mpu barhacibabwîraga bindi. ²⁰ Bulya bàrhankahashire eri irhegeko, mpu: *Ngasi*

^k**12.4** eyi milongo 3-4: Kristu ye wâdwîrhe obwimâna, ye wânayigulire ahantu olumvi lw'empingu. Abashinganyanya b'Endagâno ya mira bàmulingira omu ilimbo, mpu hano abâ amâfûka, abahise omu buzîne bwimima bw'empingu.

^l**12.5** : Mig 3, 11.

^m**12.6** : Mig 3, 12.

ⁿ**12.13** : Iz 35, 3.

owankahumakwo eyi ntondo, ciru yankaba nsimba, anabandwe amabuye. ²¹ Ebyo byàbonekana bya kuyôbohya bwenene, ciru Musa àderha, erhi: Ngwêrhwe n'obwôba, nnandwîrhe nadirhimana. ²² Ci mwêhe mwàyegîre entondo ya Siyoni n'ecishagala ca Nyamuzinda ozîne; mwàyegîre Yeruzalemi w'empingu, n'emirhwe ya bamalahika barhankaganjwa, yo ndeko y'olusiku lukulu; ²³ mwàyegîre ecinyabuguma c'enfula ziyandisirwe omu mpingu; mwàyegîre Nyamuzinda, mutwî w'emmanja z'abantu boshi, n'emyûka y'abashinganya bàhisire oku bwimâna; ²⁴ mwàyegîre Yezu, mulagizi w'endagâno mpyâhya, n'omuko gwâge guruhucêsa gunalushire ogw'Abeli okumany'iderha. ²⁵ Mumanye mwankabula kwayumvirhiza izù ly'Oyo waderha. Bulya, akaba balya bàlahiraga okuyumva izù ly'oyu wàbahanûlaga en'igulu bàrhafumaga obuhane, kuziga rhwehe ntâkwo rhwankafuma, erhi rhwakagomera Oyo odwîrhe waruhanûla kurhenga empingu. ²⁶ Olya izù lyâge lyàdirhimanyagya igulu mîra, ye ohànyire buna eci ciragâne, erhi: *Hacisigire lindi liguma ndirhimanye igulu*, ci arhali lyône, ci n'irunga. ²⁷ Eco cinwa adesire, mpu «lindi liguma», ciyêrekîne oku ebyàgeragamwo omusisi byànahinduke, bulya biri biremwa, mpu ebirhankahuligana bihabere. ²⁸ Ntyo nirhu, kulya kuba rhwâhâbirwe obwâmi burhankahuligana, rhusêre buzibu mw'eyo nshôkano, n'oku buhashe bw'eyo nshôkano, rhukolere Nyamuzinda rhunamu-sîmîse, rhumurhînye rhunamukenge. ²⁹ Bulya *Nyamuzinda wirhu aba ngulumira ya muliro*^o.

13

Ebyayushûlagwa bishusha enyigirizo z'amaruba emwa balungere

Amahano mazindazinda

¹ Musêre omu buzigire bw'ecinyabuguma. ² Murhayibagiraga okukâyankirira ebigolo, bulya hali àbayankiriraga ntyo ebigolo, bàhandîsa bamalahika barhanamanyiri. ³ Mukengêre abali omu mpamikwa, nka kulya mwankabîre babohe haguma nabo, n'abadwîrhe balibuzibwa, bulya ninyu mugwêrhe omubiri. ⁴ Obuhya bukengwe na boshi, n'encingo y'obuhya erhâbâgakwo izinga; bulya abagonyi n'ebitwamba Nyamuzinda àyabahêke lubanja. ⁵ Muyââke obujinisi omu lugendo lwinyu; musîmîswe n'ebimugwêrhe, bulya Nnâmahanga yêne adesire, erhi: Ntakakuleka, ntakanakulikira. ⁶ Co cirhumire rhwanahash'iderha n'oburhwâli, nti: Nyakasane ye murhabâzi wâni; ntâco nankayôboha. Kurhi abantu bankanjira?

Okukenga abarhukulire

⁷ Mukengêre abakulu binyu babayigîriza akanwa ka Nyamuzinda; mulole obuzinda bw'obuzîne bwâbo munashimbe olwiganyo lw'obuyemêre bwâbo. ⁸ Yezu Kristu, oku âli nnjo n'ene, kwo ânayôrha ensiku n'amango. ⁹ Mumanye mwankarhebwa n'cnyigîrizo za ngasi lubero n'ezi murhamanyiri olunda zarhenga; bulya nshôkano ya Nnâmahanga ezibubya omurhima, ci arhali biryo^p birhaherhera ababikolêsa bunguke. ¹⁰ Rhujira oluhêrero abarhumisi b'Ecihando barhankalîrakwo. ¹¹ Kâli, erhi omudâhwa mukulu abâ amahêka omuko gw'e-mbâgwa omu ka-Nyamuzinda oku kulyûla ebyâha, emirhumba kuyôcibwa eyôcibwa embuga!

¹² Okwo kwo kwârhumire Yezu naye, erhi àkola acêsa olubaga n'omuko gwâge, àbabazibwa embuga y'olugo. ¹³ Kuziga nirhu ruhuluke, rhuje embuga, rhubarhule ebijâci byâge, rhumushimbe. ¹⁴ Bulya rhurhagwêrhi en'igulu ecishagala cayôrhabo, ci rhwalonza ecâyisha. ¹⁵ Oku bulagizi bwâge rhurhûle Nyamuzinda enterekêro y'obukuze ngasi mango, kwo kuderha emburho y'orhunwa rhuhamîriza izîno lyâge. ¹⁶ Okujira aminja nakwo n'okushangîra ebintu

^o12.29 muliro-ntakanjirwa gwarhi, Lush 4,24.

^p13.9 ebiryo birhakwânana ababikolêsa: Biryo by'enterekêro z'Abayahudi.

n'abandi, murhakuyibagiraga; entûlo za bene ezo zo Nyamuzinda asîma.

Okuyumva ebirongôzi

¹⁷ Mukâyumva abakulu binyu munabakenge, bulya bo balanga emyûka yinyu, bànyish'iyidôsibwa. Kukwânîne bajire ogwo mukolo n'obushagaluke, ci arhali n'oburhe, bulya okwo kurhankammulerhera bunguke. ¹⁸ Murhusengerere emwa Nnâmahanga. Rhumanyire oku rhugwêrhe omurhima mwinja, n'olugendo lwirhu rhulonza lube lwimâna muli byoshi. ¹⁹ Mpûnyire bwenêne nti munsengerere lyo mmugalulirwa duba.

Emyanzi. Omusingo. Obwanga

²⁰ Nyamuzinda w'omurhûla, wâfûlaga omu bafû Nnawirhu Yezu, ye Lungere mukulu w'ebibuzi, erhi nterekêro y'omuko gwâge gw'endagâno y'ensiku n'amango erhuma, ²¹ yêne ammujiye bantu nkana, lyo mukâjira obulonza bwâge omu minja ga ngasi lubero; yêne ajire muli mwe ebimusimîsize, Yezu Kristu orhumire. Irengi libe lyâge emyâka n'emyâka! Amen! ²² Bene wirhu, mmuhûnyire nti muyankirire kwinja ebi binwa by'ihano, mubwîne oku ntâyandisire binji. ²³ Mumanye oku mwene wirhu Timoteyo àshwêkwîrwe. Akayisha duba, rhwâyish'immulola rhwe naye. ²⁴ Mundamukize abakulu binyu boshi n'abatagatifu boshi. Bene wirhu b'omu Italiya bammulamusiye^q. ²⁵ Enshôkano ya Nnâmahanga ebe ninyu mweshi!

^q**13.24** Owayandikaga aha, ali e Italiya anamanyire emyanzi ya Timoteyo. Ezi nyigîrizo nzinda z'ecigabi ca 13 zishushîne na zira Paolo ayandikiraga Timoteyo na Tito: okusêra omu buyemêre n'okulama omu cinyabuguma; okukenga ebirongôzi.